بررسی شرایط جغرافیایی کوهستان مشرف به شهر تهران بر توسعه کوهنوردی و گردشگری

شهنام جباری [۱]، زهرا حاجی انزهایی [۲]

[۱]دانشجوی دکتری تربیت بدنی و علوم ورزشی- مدیریت ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب shahnamjabbari@yahoo.com
[۲]استادیار دانشکده تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی Zah.Haji_Anzehaei@iauctb.ac.ir

چکیده

هدف از انجام تحقیق حاضر، بررسی شرایط جغرافیایی کوهستان مشرف به شهر تهران بر توسعه کوه نوردی و گردشگری می‌باشد. روش تحقیق، توصیفی – پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش، گردشگران کوهرو و کوهنوردان مراجعه کننده مستمر به رود دره‌های دارآباد، کلک چال، دربند، ولنجک و درکه به عنوان مسیرهای اصلی کوهستان مشرف به شهر تهران، می‌باشد. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه محقق ساخته ۳۵ سؤالی است. پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۳ محاسبه شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل عاملی انجام شد. یافته‌های تحقیق نشان داد مهمترین شرایط جغرافیایی کوهستان‌های تهران بر توسعه کوهنوردی و گردشگری، دو عامل اول یعنی "دسترسی آسان به جهت نزدیکی با شهر"، و "ویژگی‌های مناسب طبیعی جهت انجام ورزش‌های گوناگون در فصول مختلف سال" است.

واژه های کلیدی

گردشگری، کوهستان، کوهنوردی

مقدمه

امروزه ورزش یکی از صنایع بزرگ و مهم در دنیاست و افراد بسیاری در سرتاسر جهان در آن اشتغال دارند. همچنین ورزش یکی از متداولترین عوامل ایجاد انگیزه برای گردشگران است. گردشگری ورزشی صنعتی است که از ترکیب دو صنعت گردشگری و صنعت ورزش پدید آمده است به عبارت دیگر ورزش یکی از فعالیت¬های مهم گردشگران درحین گردشگری است وگردشگری و مسافرت نیز با انواع مختلف ورزش همراه است (۵).

در طرح مطالعاتی ساماندهی مسیر گردشگری و کوهپیمایی به این نتیجه دست یافت: در کلان شهر تهران که بر دامنهٔ کوهپایه‌های البرز قرار گرفته است علاقمندان به طبیعت در مدت زمان کمتر از یک ساعت می‌توانند به یکی از مبادی کوهپیمایی آن برسند. این کوه‌ها محل مناسبی برای فعالیت‌های مختلف از قبیل راه‌پیمایی، قله‌نوردی و سنگ‌نوردی هستند(۲). بیان داشتند امروزه یکی از انواع جهانگردی که موجب رشد سریع و رونق بازار گردشگری شده و بسیار مورد علاقه و استفاده مردم دنیا واقع شده، جهانگردی ورزشی است(۶). در رونق بازار جهانگردی و جهانگردی ورزشی، برگزاری انواع مسابقات ورزشی و خدمات نقش مهمی دارد به طوری که انگیزه‌ای قوی برای حضور و شرکت مردم در محل برگزاری مسابقات و منطقه میزبان است. معتقدند جهانگردی رویداد ورزشی، استعدادهای بالقوه-ای برای گسترش منابع داخل شهر برای ورزش، تفریح، نمایش، خرده فروشی و خدمات دارد(۸). پدیده جهانگردی ورزشی را پدیده اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی می‌داند که از تعامل فعالیت، مردم و مکان به وجود می‌آید(۱).

در بررسی نقش توانمندی‌های استان تهران در توریسم ورزشی بیان می‌کند که موقعیت جغرافیایی استان تهران به گونه‌ای است که امکان توسعه انواع توریسم ورزشی اعم از بیابانگردی، ورزش‌های کوهستانی، آبی، اسکی و غیره در آن وجود دارد(۳).

مسیرهای طراحی شده مشجر کوهستانی و راه‌های پیاده در گشودگی‌های درون دره‌ها یا بر سطوح هموار بر فراز تپه و یال ارتفاعات به یکدیگر می‌پیوندند و مسیرهای گسترده باغ مانندی را پدید می‌آوردند که به تناسب هر جایگاه و چشم انداز، منزلگاهی در آن‌ها برای استراحت و اقامت کوتاه ساخته می‌شود. سوم پهنه طبیعت بکر بوده از جایی آغاز می‌شود که کوهستان صعب العبور شده و ارتفاع می‌گیرد(۷). این سطح، عرصه ورزشکاران، کوهنوردانی است که عزم صعود به قلل کوهستان و پناهگاه‌های آنرا دارند. در این عرصه هیچ نوع دخالتی مجاز نمی‌باشد، زیرا با سرشت کوهستان سازگار نیست و افرادی که قصد دارند به فضای بکر و طبیعت وحشی کوهستان دست یابند عزم این فضای را می‌کنند و مسیرها بیشتر توسط خود کوهنوردان که آشنا به کوهستان هستند شکل می‌گیرد. پناهگاه‌ها، محل استراحت و منزلگاهی برای استراحت و حرکت مجدد هستند (۴).

تحقیق حاضر با هدف بررسی شرایط جغرافیایی کوهستان مشرف به شهر تهران بر توسعه کوهنوردی و گردشگری انجام خواهد شد.

مواد و روش

محدوده مطالعاتی

قلمروی تحقیق، کوهستان مشرف به شهر تهران، شامل: رود دره‌ها و مسیرهای کوهپیمایی و گردشگری کوه توچال به ترتیب از شرق به غرب: مسیرهای دارآباد، کلک چال، دربند، ولنجک و درکه می‌باشد. گستره این کوه، شرق تا غرب تهران بزرگ را در برمی گیرد به گونه‌ای که کرانه شرقی به رودبار قصران و کرانه غربی آن به دره